Sisäministeriö NEUVOSTORAPORTTI SM2015-00217

KVY Rytkönen Riikka(SM), Gras Jutta(UM), Yli-Vakkuri Laura 14.07.2015

Asia
OSA; Epävirallinen oikeus- ja sisäministerikokous Luxemburgissa 9.-10.7.2015; sisäasiat

Kokous
Epävirallinen oikeus- ja sisäministerikokous 09.07.2015 - 10.07.2015

Ministereille esiteltiin rajoitetussa istunnossa kansallisten turvallisuus- ja tiedustelupalvelujen välistä yhteistyötä CTG:n (Counter Terrorism Group) puitteissa. Kyberterrorismista ja kyberturvallisuudesta ministereille annettiin tietoa kahden esityksen avulla, joissa esiteltiin toisaalta erilaisia uuden teknologian mahdollistamia kyberhyökkäysvälineitä ja toisaalta Luxemburgin omia kokemuksia kyberturvallisuudesta. Lounaskeskustelun aiheeksi ilmoitetun ihmissalakuljetuksen torjunnan lisäksi lounaalla keskusteltiin uudelleensijoittamisen ulkoisesta ulottuvuudesta ja jotkut jäsenmaat avasivat keskustelua myös sisäisistä siirroista. Lounaalla kuultiin myös UNHCR:n ja IOM:n näkemyksiä ajankohtaisista muuttoliikekysymyksistä. Viimeisessä työistunnossa ministerit kävivät keskustelun uudelleensijoittamista ja sisäisiä siirtoja koskevista lukumääristä. Uudelleensijoittamisen osalta päästiin sopimukseen 20 000 henkilön vastaanottamisesta. Sisäisten siirtojen osalta keskustelua jatketaan ylimääräisessä OSA-neuvostossa 20.7.2015.

TORSTAI 9.7.2015, SISÄASIAT

I – Sisäasiat – Terrorismin torjunta - tilannekatsaus EU-jäsenvaltioiden turvallisuus- ja tiedustelupalvelujen välisestä yhteistyöstä

PJ avasi työistunnon toteamalla, että terroristien toiminta on monimuotoista. Se ei saa vaarantaa demokraattisia arvojamme. PJ korosti yhteistyötä kaikkien tahojen kesken terrorismin torjunnassa, tämä on tärkeää jo toimien koordinoinnin kannalta. EU:n jäsenvaltioiden tietojenvaihtoa ja yhteistyötä toteutetaan CTG:n (Counter Terrorism Group) puitteissa, joka perustettiin 9/11 iskujen jälkeen syksyllä 2001. Istunnon aikana CTG:hen kuuluvien turvallisuus- ja tiedustelupalvelujen edustajat esittelivät ministereille toimintaansa.

Komissaari Avramopoulos totesi, että sisäministerien tämänpäiväinen kokous pidetään vain muutamia päiviä Tunisian terrori-iskujen ja Lontoon terrori-iskujen 10-vuotismuistojuhlan jälkeen. On selvää, että turvallisuuskysymykset säilyvät korkealla eurooppalaisella agendalla. Terrorismi on rajat ylittävää toimintaa, joten yksittäisen jäsenvaltion kyvyt eivät riitä torjumaan ilmiötä. Yhteistyö on välttämätöntä. Tiedustelupalveluilla on erityisasema sisäisen turvallisuuden kokonaisuudessa. EU:ssa Europol ja Eurojust ovat terrorismin torjunnan keskiössä. Europolin yhteyteen on perustettu uusi terrorismin vastainen keskus. Komissaari painotti myös lainvalvontaviranomaisten ja tiedustelupalvelujen yhteistyötä. Lainvalvontaviranomaisten kokonaisuudessa korostuu

moniviranomaisyhteistyö (poliisi, tulli, raja). Tärkeitä instrumentteja ovat SIS ja PNR. Yhteistyö palveluntarjoajien kanssa on keskeistä.

Keskustelussa tiedonvaihdon ja PNR:n merkitys korostui kaikissa puheenvuoroissa. PNR on liian arvokas työkalu olla ottamatta käyttöön ja sille toivottiin Euroopan parlamentin ymmärtämystä. Terrorismin torjunta kuuluu jäsenvaltioiden kansalliseen vastuuseen, mutta EU voi tuoda asiassa lisäarvoa.

EP/LIBE-valiokunnan PJ kertoi, että EU-PNR:stä äänestetään valiokunnassa 15.7.

II – Sisäasiat: Kyberterrorismi ja kyberturvallisuus

PJ totesi tarkoituksena olevan kahden esityksen avulla toisaalta kuvata erilaisia uuden teknologian mahdollistamia kyberhyökkäysvälineitä ja toisaalta kuvata Luxemburgin omia kokemuksia kyberturvallisuudesta.

Komissaari Avramopoulos korosti yhteistyön välttämättömyyttä kyberterrorismin torjunnassa ja kyberturvallisuuden varmistamisessa. Tuleva NIS-direktiivi edesauttaa merkittävästi yhteistyötä. Europolin koordinoiva rooli operaatioissa on tärkeä, samoin julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö. Komission tarkoituksena on perustaa yhteinen Internet –foorumi, joka kokoaa yhteen jäsenvaltiot ja internet-palvelujen tuottajat. On varmistettava, että kyberrikoksista ilmoitetaan lainvalvontaviranomaisille.

Euroopan lentoturvallisuusvirasto EASA/Ky esitteli kyberturvallisuuteen liittyviä uusia haasteita siviili-ilmailussa. Lentokoneet ovat entistä enemmän yhteydessä maahan lennon aikana, mikä altistaa ne kyberhyökkäyksille. Tarvitaan lisää tiedon jakamista näistä vaaroista.

Luxemburgin viranomaiset kertoivat eri näkökulmista kyberturvallisuuteen liittyvistä haasteista. Monet niistä liittyvät inhimilliseen toimintaan, ihmiset esimerkiksi luovuttavat salasanansa vieraille ihmiselle yllättävän helposti. Luxemburg on perustanut Stopline-internetsivun kyberturvallisuuden parantamiseksi.

Asiakohdasta ei käyty keskustelua.

Lounaskeskustelu – EU:n ihmisalakuljetuksen vastaisen toimintasuunnitelman seuranta (2015–2020); III Muuttoliike: Uudelleensijoittamisen ulkosuhdenäkökohdat

Lounaskeskustelun aiheeksi ilmoitetun ihmissalakuljetuksen torjunnan lisäksi lounaalla keskusteltiin uudelleensijoittamisen ulkoisesta ulottuvuudesta ja jotkut jäsenmaat avasivat keskustelua myös sisäisistä siirroista. Lounaalla olivat mukana myös assosiaatiomaat ja EU:n jäsenehdokasmaat.

UNHCR/Guterres muistutti yhä useampien Eurooppaan saapuvien olevan kansainvälisen suojelun tarpeessa. Syyrian naapurimaat ovat vastaanottaneet yli 4 milj. syyrialaispakolaista. Näissä maissa yhä useammat kokevat köyhyyttä ja esimerkiksi lasten koulunkäynnin turvaaminen on vaikeaa. Guterres kiitteli EU:ta etsintä- ja pelastustoimista, joita on jatkettava. Lisäksi on varmistettava mahdollisuus päästä kansainvälisen suojelun piiriin sitä tarvitseville. Tarvitaan myös kehitysapua (mm. alueelliset kehitys- ja suojeluohjelmat). Guterres rohkaisi EU-maita erityisesti Kreikan vaikean vastaanottotilanteen vuoksi siirtämään sisäisesti 40 000 henkilöä. Lisäksi hän kehotti lisäämään tukea Länsi-Balkanin maille, joiden turvapaikkajärjestelmät ovat edelleen heikkoja. EU:n yhteisiä uudelleensijoittamistoimia Guterres piti lupaavana alkuna, vaikka määrä onkin vaatimaton. On kyse vastuunkannosta, luottamuksesta ja arvoistamme.

Komissaari Avramopoulos totesi ihmissalakuljetuksen torjunnan olevan tärkeä prioriteetti. Toimenpidesuunnitelmassa siihen esitetään lukuisia keinoja. Ihmissalakuljetus koskee useita eri sektoreita ja edellyttää monialaista yhteistyötä. Frontex ja Europol ovat yhteistyön keskiössä mm. hotspots –järjestelmän kautta. EUNAVFOR torjuu ihmissalakuljetusta, mutta tarvitaan myös kansallisen tason toimia. Kansallisia viranomaisia tulisi rohkaista yhteistyöhön virastojen kanssa. Ihmissalakuljetuksen torjunnan tulisi olla myös kansallinen prioriteetti. Jäsenmaiden odotetaan ilmoittavan kansalliset ihmissalakuljetuksen vastaisen työn yhteyspisteensä komissiolle. Ihmissalakuljetuksen torjunta on myös tärkeä osa kolmasmaayhteistyötä. Kaikki muuttoliikkeiden varrella olevat maat tulee saada mukaan yhteistyöhön. Ei kuitenkaan voida keskittyä vain rajavalvontaan. Tämän vuoksi Nigerissä kokeillaan monialaista keskusta. Tulisi pyrkiä vaikuttamaan ihmisiin ennen kuin he lähtevät liikkeelle. Muuttoliikeyhteyshenkilöitä koskevaa asetusta arvioidaan vuonna 2015 ja maahanmuuttoyhteyshenkilöiden verkostoa kehitetään. Ihmissalakuljetus on erittäin tuottavaa liiketoimintaa. Yleensä käytetään käteistä rahaa, mikä vaikeuttaa rikosten selvittämistä. Rahoituslaitokset tulee saada mukaan selvitystyöhön ja komissio aikoo käynnistää vuoropuhelun niiden kanssa vuonna 2016.

IOM/Swing muistutti, ettei muuttoliikkeessä ole kyse ongelmasta, joka tulee ratkaista. Muuttoliike tulee tulevaisuudessa lisääntymään. Tietoa on digitaalisten yhteyksien johdosta kaikkialla paremmin saatavissa. Toisaalta on työvoiman tarpeita. Swing kiitteli jäsenmaita ihmishenkien pelastamisen nostamisesta prioriteetiksi. Kreikkaan on alkuvuonna saapunut 79 000 henkilöä, Italiaan 76 000. Swing muistutti ihmissalakuljetuksella saatavista taloudellisista voitoista ja totesi kyseessä olevan globaali ilmiö. Ongelma on, ettei rikollisia saada riittävästi tuomittua. Swing totesi, että viisumin määräajan ylittäjiä (overstayers) on EU:ssa enemmän kuin meren yli saapuvia. Tilanteisiin suhtaudutaan kuitenkin eri tavoin. Swing totesi IOM:n olevan mukana EU:n tukena Nigerissä ja katsoi, että myös Libyassa on yritettävä toimia. IOM järjestänee konferenssin ihmissalakuljetuksen torjunnasta kuluvan vuoden aikana. Swing korosti, että tulisi muuttaa muuttoliikettä koskevaa narratiiviä, joka historiallisesti katsottuna on ollut positiivinen. Yhteiskuntamme on rakennettu muuttajien voimin. On löydettävä tasapainoinen politiikka, jossa huomioidaan sekä kansallinen turvallisuus että inhimillisemmät näkökohdat.

Ihmissalakuljetuksen torjunta

Jäsenmaat kiittelivät komission high risk, low profit –lähtökohtaa ja tukivat komission esittämiä toimenpiteitä. Korostettiin yhteistyötä sekä tiedon ja kapasiteetin jakamista eri sektoreilla niin EU-tasolla kuin kansallisesti. Useat jäsenmaat nostivat esiin Europolin roolin ja Jot Maren. Hotspots-järjestelmää pidettiin hyvänä ajatuksena, mutta siitä kaivattiin lisää tietoa. Yhteistyö lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa on marraskuun Vallettan muuttoliikehuippukokouksen asialistalla. Useat maat pitivät tärkeänä vaikuttaa ihmisten liikkumiseen jo alkuperä- ja kauttakulkumaissa. Myös kehitysapubudjettien käyttöä tulisi pohtia, jotta ihmiset eivät lähtisi liikkeelle. Useat jäsenmaat katsoivat, että on panostettava nopeisiin palautuksiin (ml. Frontexin rooli) ja puututtava rahavirtoihin. Esille nostettiin myös takaisinottosopimusten laatiminen sekä tiedottaminen lähtömaissa. Suomen puheenvuorossa nostettiin esiin Europolin vahva rooli ihmissalakuljetuksen torjunnassa, eri viranomaisten välinen yhteistyö, mistä Suomessa on saatu hyviä kokemuksia, tietojen välittäminen Eurosurille sekä hotspots-järjestelmien hyödyntäminen myös rikostutkinnassa.

Uudelleensijoittaminen

Useat jäsenmaat korostivat kokonaisvaltaisen lähestymistavan tarvetta muuttoliikekysymyksiin. Kyse ei ole vain lukumääristä. Useat maat vahvistivat osallistuvansa uudelleensijoittamiseen. Suomi totesi omaavansa pitkän kokemuksen uudelleensijoittamisessa ja pitävänsä UNHCR:n asiantuntemusta

tärkeänä. Kohdemaista keskusteltaessa tuotiin esiin, että Afrikan maiden lisäksi myös itäinen suunta on pidettävä mielessä ja valmistauduttava mahdollisiin sieltä tuleviin muuttovirtoihin.

Sisäiset siirrot

Useat jäsenmaat Suomen ohella katsoivat, että kaikkien jäsenmaiden tulisi olla mukana sisäisissä siirroissa, ja että vastuunkannon tulee olla osa ratkaisua. Keskustelussa nostettiin esiin hotspots-järjestelmät, tehokkaat palautukset ja edelleen liikkumisen estäminen. Joissakin puheenvuoroissa tuotiin myös esiin huoli sisäisten siirtojen muodostumisesta vetotekijäksi ja korostettiin, että ongelmiin tulisi puuttua lähtö- ja kauttakulkumaissa.

PJ päätti keskustelun todeten, että lukumääräkeskustelu käydään erikseen. Tavoitteena on osoittaa eurooppalaista solidaarisuutta. Hotspots-järjestelmä on keskeinen osa ratkaisua. Edelleen liikkumiseen on puututtava ja tässä komissiolta odotetaan ehdotuksia. Uudelleensijoittamisen osalta PJ katsoi, että tulisi keskittyä muutamaan maahan.

IV – Muuttoliike: EU:n turvapaikkapolitiikan sisäiset näkökohdat

Neljännessä työistunnossa ministerit kävivät keskustelun uudelleensijoittamista ja sisäisiä siirtoja koskevista lukumääristä. Uudelleensijoittamisen osalta päästiin sopimukseen ja tavoiteluku 20 000 ylitettiin noin kahdella tuhannella henkilöllä. EU:n ulkopuolisista maista uudelleensijoittamisohjelmaan ilmoittivat osallistuvansa Sveitsi, Norja ja Liechtenstein. Sisäisiä siirtoja koskevien lukumäärien osalta keskustelua jatketaan ylimääräisessä OSA-neuvostossa 20.7.2015.

Suomen edustajat
Ministeri Orpo ja virkamiesvalttuuskunta

Asiakirjat
Puheenjohtajan keskusteluasiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	laiton maahanmuutto, maahanmuutto, muuttoliike, oikeus- ja sisäasiat, terrorismi, turvapaikka
Hoitaa	**OM, SM, UM**
Tiedoksi	EUE, OKM, PE, PLM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK